

David Gaines: Čeští muzikanti jsou velmi talentovaní

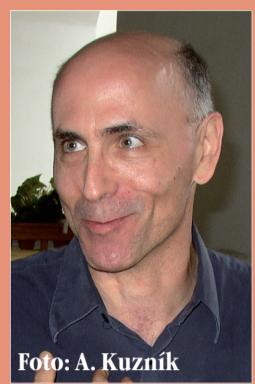

Foto: A. Kuzník

Kroměříž - Cestoval přes půl zeměkoule proto, aby se zúčastnil premiéry svého symfonického díla nařízeného speciálně pro trombonistu světové extratřídy Roberta Kozánka. Skladbu poprvé zahránoval ve Sněmovním sále kroměřížského zámku pak společně s Robertem věnovali kroměřížské Konzervatoři P. J. Vejvanovského. Tento osmačtyřicetiletý Američan žije v Rockvillu nedaleko Washingtonu. Vystudoval Northwestern University, American University a Johns Hopkins University's Peabody Conservatory of Music. Je držitelem prestižního ocenění společnosti amerických autorů, skladatelů a vydavatelů

ASCAP. Mezinárodní organizace Muzika Esperanto-Ligo mu udělila titul čestný předseda za využívání esperanta v hudební tvorbě. Ještě dlouho po vypnutí diktafonu se probírala téma jako zvířata, vegetariánství, kouření, slivovice, ale třeba i víra, vztahy nebo rocková hudba. Doktor v oboru kompozice - David Gaines.

Je těžké se prosadit v USA s moderní klasickou hudbou?

Můj úspěch je podložený roky tvrdé práce. Ve Státech je v oblasti moderní klasické hudby docela tvrdá konkurence. Skladatelé mezi sebou soutěží o kvalitní interpreti, musí si získat dirigenty, nahrávací společnosti, vzbudit zájem rádií a publiku. Já jsem měl štěstí, že má tvorba oslovovala lidi na vlivných místech. Skladby se líbily a to mi pomohlo se prezentovat před širším publikem. Prosadit se v USA s moderní hudbou je opravdu těžké.

Mně se zdá, že moderní klasika je v Česku přijímána s určitými rozpaky. Jak je tomu v USA?

Stojíme už i u nás. Během několika posledních desetiletí postupně dochází k úpadku hudební výuky na základních školách, což způsobuje, že americká veřejnost, která nikdy neměla vysoké hudební vzdělání, má snad nižší úroveň vnímání významné a umělecké hudby než kdykoliv předtím. Američané jsou posedlí masovou populární hudbou, která stojí mimo hlavní populární proud, bavíme se tedy o menší skupině lidí, kteří to zajímají.

Něčím skladatel moderní klasické hudby zaujmout musí. Kdo se líbí vám a jak to děláte vy sám?

Objevují se sice velmi nápadití tvůrci jako Marin Alsop v Baltimore, Michael Tilson Thomas v San Franciscu nebo Brooklynská hudební akademie v New Yorku, ale obecně platí, že zaujmout potencionálního posluchače je pro skladatele jako já dost náročné. Úmyslně proto používám kombinaci nástrojů a kompozičního stylu tak, aby výsledek bavil jak publikum, tak interpreti. A takto jsem uváděl i při skládání nového kon-

certu pro trombon uvedeného v Kroměříži. To je má úspěšná strategie.

Strategie?

Myslím to tak, že při komponování beru zřetel na všechny, kteří s tou hudební přijdou do styku. Tedy na hudebníky, dirigenty, ale i na publikum nebo posluchače případné nahrávky. Tak je to obvyklé u skladatelů vnímajících realitu.

Zeptám se jinak. Změnilo se skládání hudby od dob 19. století?

Myslím, že vnímat skladatele jako jakési od reality odtržené až magické umělce, jejichž jediným úkolem je vyjádřit vnitřní touhy a přání bez ohledu na to, co si posluchači a kritici myslí, je velmi romantické a typické právě pro 19. století. Rekl bych, že dnes, alespoň tady v USA, skladatelé více těhnou ke spojení s širší kulturou. Zajímá je, jak posluchači hudební příjmu.

Myslíte tím, že skladatelé berou větší zřetel na komerční hledisko?

Nemyslím tím, že jsme v USA posedlí komerčním uznáním nebo snad popularitou za každou cenu. Růžkám jen to, že při psaní vážné hudby myslíme na širší souvislosti, než jen na vlastní motivaci při psaní. Uvědomují si, že mnoho dalších skladatelů by se mnou nesouhlasilo, to je v pořadku, jen objasňuji, k čemu jsem se, že to udělám sám.

Při premiéře mé druhé symfonie Lev z Panjshiru v roce 2004 jsem použil fotografie Ahmeda Shaha Massouda. Ty se promítaly na pozadí pódia a výborně doplňovaly hudbu. V budoucnu bych si to velice rád zopakoval.

Ahmed Shah Massoud byl významný velitel v boji proti komunistické armádě Sovětského svazu, která okupovala Afghánistán. Na to v Česku slyšíme. Pak patřil k nejvýznamnějším bojovníkům proti Talibánu v afghánské občanské válce. Jak vás napadlo věnovat v roce 2004 symfonii právě jemu?

Jednou v září roku 2001 jsem doma sledoval televizní kanál National geographic. Zrovna dávali pořad o občanské válce v Afghánistánu, který točil reportér Sebastian Junger. Na obrazovce se objevil i Ahmad Shah Massoud. Nikdy jsem o tom člověku neslyšel, velmi na mě zapůsobil, jeho příběh byl fascinující. To odhodlání bránit Afghánistán před nadvládou Talibánu bylo hrđinské a inspirující. Protože jsem nenašel nic, co by svědčilo o tom, že někdo složil hudbu na jeho počest, rozhodl jsem se, že to udělám sám.

To muselo být ovšem dost obtížné, sehnat si veškeré informace. Připomeňme si jen, že Massouda nakonec talibanci zavraždili 9. září 2001, tedy dva dny před útokem na Spojené státy.

Osnoubě sledují informace ze světa víc než normální Američan. Mám proto větší přehled. To by ale nestačilo. Velmi mi pomohl velvyslanec Afghánistánu ve Spojených státech Harron Amin a také samotný autor reportáže Sebastian Junger. Ti mají velkou zásluhu na tom, že projekt vznikl. Svou roli sehrála jak jejich osobní známost s Massoudem, tak výborná znalost afghánské kultury.

David Gaines s Robertem Kozánkem při odpolední zkoušce.

Foto: A. Kuzník

To vše jako celek bylo stejně inspirující jako Massoud samotný.

Ve svých dílech používáte i esperanto. To je také strategie, jak zaujmout?

Jistě. Jsem zastáncem esperanta, to není tajemství. Ale ta řeč je také úžasný hudební nástroj. Kdyby nebyla, nepoužíval bych ji.

Rekněte o tom víc.

Esperanto je bohatě popisná a příjemně znějící řeč. Pro zpívání se velice hodí. Doporučuji

obecně. Dnes už je málo lidí, kteří věří tomu, že tento jazyk dosáhne světové dominance, ale esperanto existuje z jiných důvodů než třeba angličtina. Roli tu hraje neutralita jazyka. Ta je pro část populace užitečná a přitažlivá.

Vy běžně v zahraničí esperanto uplatníte?

Já například kromě angličtiny mluvím ještě španělsky a portugalsky. Přesto, i když jsem třeba v Brazílii nebo se bavím se Španělem, raděj volím esperanto, tedy pokud je

pomocným jazykem, který vytvořil dr. Zamenhof.

Kdy došlo k vašemu prvnímu kontaktu s Českou republikou?

V říjnu roku 2000. Společnost MMC Recording se tehdy rozhodla, že mou prvnou symfonii natočí Moravská filharmonie pod vedením Václava Micky. Pak jsem byl v Praze minulý rok. Zastavil jsem se tu cestou do Bratislavu, kde jsem nahrával svůj koncert pro baryton saxofon. Třetí návštěva je tedy v září, kdy jsem v Kroměříži uvedl svétovu premiéru svého Koncertu pro trombon a orchestr.

Váš koncert pro euphonium jste ve studiu nahrával s absolventem kroměřížské konzervatoře Jiřím Vydrou a Moravskou filharmonií. Teď jste předvedl světovou premiéru s dalším kroměřížským odchovancem Robertem Kozánkem.

Jiří Vydra je prostě vynikající! Miluju jeho hru. A vůbec, všechni čeští muzikanti jsou přátelští a nesmírně talentovaní, je radost s nimi spolupracovat. Proto se těším z toho, že Robert Kozánek, jako další absolvent kroměřížské konzervatoře, mohl prezentovat mou hudbu před českým publikem.

Rekněte nám něco o vašem koncertu pro trombon.

Je to symfonie napsaná přímo pro Roberta Kozánka jako sólistu v doprovodu studentského orchestru. Skládá se ze čtyř částí. Tři jsou ukázkou Robertovy virtuózní techniky hry na trombon a jedna část je napsána pro euphonium. Co se týče stylu, jsou zde harmonie a stupnice, které jsem si vypůjčil z různých částí světa a pokusil se je zkomínovat s americkou orchestrální hudebou. V díle je i krátká citace z Janáčkových Lašských tanců.

Všimne si při poslechu Janaáčka posluchač?

Je v posledním dějství. Ale i instrumentace díla je neobvyklá. Je to „metalický orchestr“ založený na Symfonii č. 17 pro metalický orchestr arménsko-amerického skladatele Alana Hovhanesse. Orchestr, který doprovází sólový trombon, je složen pouze z fléten, trombonů, kovových bicích a smyčcových nástrojů. Snažil jsem se, aby kompozice byla jedinečná a v mnoha oblastech výrazná.

Antonín Kuzník
Výrazná anglická jazyková podpora Petr Kuzník

Foto: J. Soporský

je skladatelům, kteří chtějí zkoušit něco nového, něco, co se nedostatečně využívá. Spousta lidí o tomto krásném jazyku neví a další jsou proti němu z nějakého důvodu zaujatí. V hudbě není místo pro předsudky. Skladatelé by měli být otevřeni všem způsobům vyjadřování a esperanto je prostě jen další tvůrčí přístup. Když se zpívá v islandštině, litvíně, většině a svahilštině, proč ne v esperantu.

Myslíte, že má tento umělý jazyk nějakou šanci prosadit se vedle angličtiny, španělštiny nebo činštiny?

Co znamená prosadit se? V malém už se esperanto pozoruhodně prosadilo tak, jak se mnohým ani nesnilo. Obzvláště po vzniku webových stránek. Nevládní organizace a evropskí poslanci se o ně zajímají jako o neutrální nástroj pro překlad a jako o začátek výuky jazyků

Foto: J. Soporský